

Дані про автора

Громов Віталій Борисович,

аспірант, Державний науково-дослідний інститут
інформатизації та моделювання економіки
бульв. Дружби Народів, 38, м. Київ, 01014, Україна
e-mail: gromovitalii@gmail.com

Данные об авторе

Громов Виталий Борисович,

аспирант, Государственный научно-исследовательский

институт информатизации и моделирования экономики
бульв. Дружбы Народов, 38, г. Киев, 01014, Украина
e-mail: gromovitalii@gmail.com

Data about the author

Vitalii Gromov,

Ph.D. candidate, State Scientific Research Institute for
Information and Economic Modeling
Druzhby Narodiv blvd, 38, Kyiv, 01014, Ukraine
e-mail: gromovitalii@gmail.com

УДК: 338.467.6

DOI: 10.5281/zenodo.3336064

АТАМАНЮК О.О.

Особливості управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України

Предметом дослідження є методичні аспекти впливу управлінських процесів на підприємства соціально-культурної сфери сільських територій України.

Метою дослідження є аналіз стану управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України та формування пропозицій з їх сталого розвитку на засадах ефективного менеджменту.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: історичний аналіз, порівняльний аналіз тенденцій; аналіз та синтез; аналітичний; системний; статистично-економічний аналіз.

Результати роботи. В статті розглянуто підходи до оптимального управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України. Запропоновано врахувати сучасні особливості розвитку сільських територій в нашій країні і переорієнтувати існуючі підприємства соціально-культурної сфери на адаптовані до глобальних змін комерційні підприємства.

Галузь застосування результатів. Соціальна економіка та управління національним господарством, в частині державних систем і механізмів управління економікою на рівні регіонального розвитку сільських територій України.

Висновки. Провідним чинником ефективності в нових умовах є впровадження системи контролінгу, яка формує конкурентоспроможну і адаптовану під швидкозмінні умови організаційну структуру підприємств соціально-культурної сфери сільських територій.

Ключові слова: управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій, ефективність в організаціях сфери послуг.

АТАМАНЮК А.А.

Особенности управления предприятиями социально-культурной сферы сельских территорий Украины

Предметом исследования являются методические аспекты влияния управленческих процессов на предприятия социально-культурной сферы сельских территорий Украины.

Целью исследования является анализ управления предприятиями социально-культурной сферы сельских территорий Украины и формирование предложений по их устойчивому развитию на основе эффективного менеджмента.

Методы исследования. В работе использованы общенаучные и специальные методы: исторический анализ, сравнительный анализ тенденций; анализ и синтез; аналитический; системный; статистико-экономический анализ.

Результаты работы. В статье рассмотрены подходы по оптимальному управлению предприятиями социально-культурной сферы сельских территорий Украины. Предложено учесть современные особенности развития сельских территорий в нашей стране и переориентировать существующие предприятия социально-культурной сферы на адаптированные к глобальным изменениям коммерческие предприятия.

Область применения результатов. Социальная экономика и управление национальным хозяйством, в части государственных систем и механизмов управления экономикой на уровне регионального развития сельских территорий Украины.

Выводы. Ведущим фактором эффективности в новых условиях является внедрение системы контроллинга, которая формирует конкурентоспособную и адаптированную под быстро меняющиеся условия организационную структуру предприятий социально-культурной сферы сельских территорий.

Ключевые слова: управление предприятиями социально-культурной сферы сельских территорий, эффективность в организациях сферы услуг.

ATAMANYUK O.O.

Features of management of enterprises of the social and cultural sphere of rural territories of Ukraine

The subject of the research is the methodological aspects of the influence of management processes on the enterprises of the socio-cultural sphere of the rural territories of Ukraine.

The aim of the research is to analyze the management of enterprises in the socio-cultural sphere of the rural territories of Ukraine and the formation of proposals for their sustainable development based on effective management.

Methods of research. The work uses general scientific and special methods: historical analysis, comparative analysis of trends; analysis and synthesis; analytical; system; statistical and economic analysis.

Results of work. The article discusses approaches to the optimal management of enterprises in the socio-cultural sphere of rural areas of Ukraine. It was proposed to take into account the modern features of the development of rural areas in our country and to reorient the existing enterprises of the socio-cultural sphere to commercial enterprises adapted to global changes.

The field of application of results. Social economy and national economy management, in the part of state systems and mechanisms of economic management at the level of regional development of rural territories of Ukraine.

Conclusions. The leading factor of efficiency in the new conditions is the introduction of a controlling system that forms the organizational structure of the enterprises of the socio-cultural sphere of rural territories that is competitive and adapted to rapidly changing conditions.

Key words: management of social and cultural enterprises in rural areas, efficiency in organizations of the service sector.

Постановка проблеми. Підприємства соціально-культурної сфери сільських територій України знаходяться в депресивному стані, що пов'язано з цілою низкою проблем реформування соціально-економічної сфери нашої країни за останні 30 років. Перехід від адміністративно-командної системи до ринкових відносин суттєво змінив устрій життя в сільській місцевості України. Централізоване фінансування закладів соціально-культурної сфери майже припинилось, місцеві сільські колективні господарства в абсолютній переважній більшості збанкрутівали, а по-

ява фермерських сімейних господарств за природою їх діяльності не пов'язана з цією сфорою. Тому спостерігається занепад в сільській місцевості підприємств соціально-культурної сфери і це обумовлює актуальність питання щодо їх відродження, ефективного управління та системного розвитку, враховуючи існуючі реалії соціально-економічного життя в сучасній Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблемами розвитку соціально-культурної сфери сільських територій України займались такі дослідники, як: Л. Абрамов [8], Т.

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

Азарова [8], В. Бакуменко, В. Бойко [2], О. Драган, С. Кравченко, Л. Кураков, В. Куценко [7], А. Михненко, І.В.Петрова, Є. Редзюк [5], В. Огаренко, Д. Солоха, А. Халецька, О. Черниш, Л. Шморгун [6], О. Щербина—Яковлєва та ін. Враховуючи їх напрацювання за цією проблематикою, слід зауважити, що залишаються недостатньо дослідженнями питання сучасного сталого відродження та управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України.

Мета статті – на основі аналізу сучасного стану підприємств соціально-культурної сфери сільських територій України сформувати пропозиції з їх сталого розвитку на засадах ефективного менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про культуру» (2011, № 24, ст.168): базова мережа закладів культури – комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форми власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, отримання прав громадян у сфері культури.

В цьому ж законі також визначено, що діяльність у сфері культури (культурна діяльність) – творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвільна та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних благ та культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян [1].

Законодавство України окреслює сферу діяльності соціально-культурної сфери, але не виділяє закладів культури і їх діяльність у сільській місцевості. На наш погляд, заклади культури і їх діяльність в сільській місцевості мають свої певні особливості і підходи до управління. Так, соціально-культурна сфера сільських територій забезпечує відповідні умови для суспільно необхідного рівня задоволення особистого споживання і особистого розвитку, узгодженого із загальним рівнем розвитку продуктивних сил і характером виробничих відносин в сільській місцевості. Ефективність її функціонування залежить

від пропорцій між діяльністю із виробництва матеріальних благ та соціально-інфраструктурною діяльністю, накопичення і споживання, масштабів розвитку галузей матеріального виробництва й соціальної інфраструктури на селі [2, с.12–14].

В цілому, культура і мистецтво в сільській місцевості покликані задовольняти духовні запити населення, формувати, розвивати здібності та високі естетичні смаки, забезпечувати умови для поширення самодіяльної народної творчості. Основні функції їх підприємств та закладів – це підвищення рівня активності територіальної громади, збереження та розвиток історичних та етнонаціональних цінностей, розвиток вільної гармонійної особистості, організація дозвілля громадян та інші заходи, що сприяють духовному зростанню української нації.

Крім того, від соціально-культурних умов залежать розвиток та ефективність аграрного виробництва та відродження села взагалі. Проте нині більшість сільських поселень не в змозі надати своїм жителям необхідний асортимент соціокультурних послуг. Через відсутність значної кількості об'єктів соціально-культурної сфери на селі переважна більшість населення змушені одержувати їх за межами місця постійного проживання. Тому доступність таких послуг для кожного сільського жителя є одним з визначальних показників соціальної характеристики населених пунктів та сільських територій. До основних галузей соціально-культурного призначення належать освіта, культура і мистецтво, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, фізична культура, спорт, відпочинок.

В 2016–2018 рр. сучасна мережа таких підприємств на сільських територіях охоплює 8,9 тисяч дошкільних закладів; 13,2 тисяч загальноосвітніх шкіл; 248 сільських професійних училищ; 118 вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації та 23 вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації; 500 лікарняних закладів; 3,4 тисячі лікарських амбулаторно–поліклінічних закладів; 14,9 тисяч фельдшерсько–акушерських пунктів; 175 станцій (відділень) швидкої допомоги; 270 стадіонів; 13,4 тисяч магазинів роздрібної торгівлі; 3 тисячі кіосків; 7,5 тисяч закладів ресторанного господарства; 2761 ринків з продажу споживчих товарів; 16,5 тисяч закладів культури клубного типу; 1,6 тисяч демонстраторів фільмів; 14,9 тисяч масових та універсальних бібліотек [3;4].

Історично так склалось, що у більшості своїй підприємства соціально-культурної сфери сільських територій України (крім базових державних освітніх і медичних закладів) складають будинки культури. Останнім часом (2005–2019 рр.) в активних сільських громадах з'являються їм на заміну центри місцевої активності, які працюють в партнерстві з громадськими організаціями, фактично без бюджетної підтримки, гнучко реагуючи на реальні потреби громадян.

Оскільки на даному етапі розвитку соціально-економічної бази українського села саме місцеві громади зацікавлені в розвитку таких підприємств і утримують більшість будинків культури в сільській місцевості, то логічно постає питання, наскільки вони спроможні вирішувати соціальні проблеми на локальному рівні, що в них є для цього, а чого бракує, з ким та в яких формах необхідно взаємодіяти, а від чого варто відмовитись. Зрозуміло, що платники податків мають право ставити такі питання перед всіма бюджетними закладами, установами, організаціями, але це вже тема для інших досліджень. Особливо актуальна проблема ефективного менеджменту підприємств соціально-культурної сфери сільських територій України постає на часі, оскільки традиційні форми фінансування будинків культури виявились неефективними. Про це свідчить державна статистика: скорочується чисельність закладів культури, зменшується відносна їх доля в бюджеті тощо.

В сільській місцевості України також спостерігається останні 20 років депопуляція, яка погіршує в цілому соціально-економічне становище сільських громад, посилює деградацію і кризові явища у соціальній активності сільського населення, тому молодь намагається покинути сільську місцевість. При цьому коли молодь покидає сільські, депресивні території, то цей процес посилюється. Цю негативну тенденцію в українських умовах можна розірвати шляхом покращення соціально-економічної якості життя сільського населення, що потребує підвищення стандартів життя і позитивних стимулів щодо народжуваності в Україні. Вести сільський спосіб життя в Україні більшість сучасних молодих людей не готова, в тому числі через нерозвиненість соціальної інфраструктури сільських територій. У зв'язку з цим потрібно суттєво реформувати систему фінансування, інвестицій, реінвестицій та управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій [3].

Проблеми, що заважають вирішити ці питання можна поділити на II провідні групи: адміністративно-фінансові та місцево-патерналістські. Так до проблем I-ї групи відноситься недостатнє фінансування закладів соціально-культурної сфери і проблема його якісного державного адміністрування. Відзначається з причин цього відсутність опалення, аварійний стан, зношена матеріально-технічна база, комунальні проблеми, кадрові проблеми, неправильний розподіл бюджетних коштів, а також махінації, які пов'язані з нечіткістю вітчизняного законодавства в розвитку цієї сфери на селі. До проблем II-ї групи відносяться проблеми на рівні територіальної громади, це є: пасивність громадян, безініціативність, очікування вказівок «згори», сподівання на владу, низький рівень процесу виховання дітей і молоді та організації їх дозвілля, відсутність інтересу до закладів культури тощо [5, с.29–33; 6, с.45–47].

Будинки культури в сільській місцевості України є практично єдиним місцем, де люди можуть збиратися, спілкуватися та обговорювати спільні проблеми, тому дані заклади є центром спілкування, згуртування та активізації громади щодо вирішення нагальних соціальних проблем, дозвілля та виховання молоді, культурного та духовного розвитку, загальної творчої самореалізації мешканців. І саме це сьогодні найбільше пов'язано з потребами громади. Тому в сучасних складних умовах недофінансування соціальної інфраструктури сільських територій місцевим громадам необхідно брати ініціативу в свої руки та використовувати інструменти креативного менеджменту для відродження будинків культури, які по суті стають центрами соціальної активності громадян в сільській місцевості.

Провідними інструментами сучасного креативного менеджменту відродження будинків культури є:

1. Призначення на посаду керівника закладу найбільш активної та ініціативної (бажано місцевої) людини, що володіє сучасними знаннями з організації освітньо-розвиваючих та розважально-соціальних заходів, користується авторитетом в громаді, володіє сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.

2. Прогресивний, відповідаючий сьогоденню будинок культури має допомагати вирішити особисті, сімейні і громадські питання; питання саморозвитку і підвищення кваліфікації; запропонувати зручні форми комунікацій і зборів груп

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

місцевих активістів; виявляти актуальні теми для вирішення місцевої громади; надавати інструменти, механізми і пристрой для розваг, саморозвитку і швидких комунікацій – тобто організаційно-функціональна частина є провідною та визначальною для успішного функціонування сучасного будинку культури.

3. Режим роботи закладу має бути організований від ранку і до пізнього вечора, такий, який би задовольняв різні групи населення і їх інтересів.

4. Постійний моніторинг потреб відвідувачів та орієнтація на них в своїй діяльності персоналу будинку культури.

5. Націленість в роботі персоналу на змістовність, вирішення конкретних потреб громадян, а не формальність існування закладу соціокультурної сфери.

6. Фокусування для дітей та молоді на вирошуванні місцевих місцевих народних колективів, які отримують нагороди та перемоги.

7. Впровадження періодичного ініціювання фандрейзингу на підтримку соціальних ініціатив місцевої громадськості (благодійні акції, ярмарки, марафони).

Інструменти соціально-культурного менеджменту в сільській місцевості, які задіються в основному в будинках культури, в значній мірі націлені на ефективний результат тільки тоді, коли на досягнення і якісне обслуговування працюють професійні кадри, активісти, ентузіасти, аніматори. Стандартний штат будинків культури (клубів) мало чисельний (2–3 працівники). Але ефективно працювати в сучасних умовах можна лише залучаючи до діяльності будинків культури громадські організації, об'єднання за інтересами, бізнес, всю громаду. Відзначимо, що це можливо лише тоді, коли діяльність клубу спрямована на вирішення проблем громади та задоволення потреб її членів. Громада має бути активною і небайдужою до основоположних зasad свого розвитку. Тому потрібно залучати небайдужих громадян, фанатів, ентузіастів, молодь, проводити навчання для активістів громади, тобто сільський клуб повинен співпрацювати з активом громади, тоді через активістів і лідерів можна підняти всю громаду навколо ідеї та реалізувати її. Провідне значення для роботи клубу має рівень професіоналізму керівника закладу як менеджера, його вміння працювати з волонтерами, залучати кошти з місцевих джерел та від міжнародних інституцій, вести проектну діяльність. На жаль, більшість сільських клубів України мають

працівників, які самі відвертають від клубів ентузіастів, що несуть нові ідеї, можливості та порятунок. Проблемою є те, що успішний досвід роботи прогресивних будинків культури є недоступним для більшості сільських клубів України. Вони звикли працювати за вказівкою та все ще чекають її від «вищестоящих» структур, які в свою чергу, також є пасивними і байдужими до проблем певної сільської громади [7, с.87–89].

Сучасні особливості управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України виділяються тим, що необхідна громадська відповідальність на місцевому рівні, виявлення внутрішнього потенціалу у власних силах, викорінення пасивності у місцевих громадян та духовної кризи. Далі потрібно виявити найбільш прогресивного і активного фахівця–управлінця у сфері забезпечення діяльності місцевого будинку культури, який зможе підібрати команду однодумців з повноцінного забезпечення комплексними соціальними послугами місцевої громади. Важливим аспектом діяльності директора сільського будинку культури стає планування роботи і пошук фінансування й можливих форм співпраці з різними організаціями на благо місцевої громади. Для реалізації цього доцільним є:

1. створення центрів місцевої активності;
2. щорічне відстоювання і обґрунтування в місцевому бюджеті громади фондів соціально–духовного розвитку;

3. участь в спільних проектах та програмах регіонального і місцевого рівня, регулярне подання заявок на міжнародну співпрацю, налагодження стосунків з громадянськими організаціями та суспідніми громадами;

4. спільні заходи зі спонсорськими і благодійними організаціями;

5. об'єднання ресурсів, залучення позабюджетних коштів, резервних фондів.

Існуюча реформа децентралізації в Україні в значній мірі змінила фінансову основу місцевих громад, але на місцях проявляється ще низька ініціативність щодо направлення цих коштів на соціально–духовний розвиток, тому від особистих якостей місцевого лідера соціально–культурного розвитку залежить стратегічна перспектива щодо фінансування та інвестицій в місцевий будинок культури.

Наступним провідним елементом управління є реалізація системної роботи і організаційних за-

ходів сільського будинку культури із забезпеченням плідної роботи на благо місцевої громади. До традиційних форм обслуговування, на наш погляд, необхідно додати новітні соціальні технології послуги (аніматорство, регулярні публічні заходи, інформаційно-комунікаційні центри місцевої активності, класи цифрової і мультимедійної грамотності, центри інтелектуального розвитку, електронні громадські майданчики обговорення місцевих проблем і пропозицій, центри психолого-гічної підтримки тощо). Майже всі ці послуги вимагають кваліфікованих кадрів, суттєвих капіталовкладень та інтелектуальних знань, у зв'язку з чим від особистості керівника залежить успіх в реалізації сучасних вимог ХХІ ст.

Останнім етапом якісного і сталого управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України є процес контролінгу всіх започаткованих організаційних заходів. Тільки при умові їх якісного надання можливий процес започаткування довіри між членами сільської громади, а також шлях до сталого розвитку громади. Тому процес контролінгу має чітко здійснюватись, оперативно коригуватись керівництвом при виявленні невідповідностей, націлюватись на виконання тактичних питань і досягнення стратегічних цілей. Режим роботи, її складність, а також посадові повноваження і відповідальність мають бути конкретизовані та відповідати справедливій заробітній платі. Крім того, формування керівником команди однодумців сприяє гармонійній і плідній роботі на результат. В такому разі відхилень в разі буде менше, контроль буде здійснюватися без зайвого стресу і звільнень. Сучасні технології також обумовлюють зниження бюрократизму в процесі контролінгу і переведення значної кількості таких операцій в цифровий формат. Важливим в процесі контролінгу є налагодження і підтримання зв'язку між сільським будинком культури і його клієнтами, що сприятиме фокусуванню процесу контролінгу на більшових точках представників місцевої громади.

В цілому особливості управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України відчувають динамічний вплив глобалізованої світової економіки, тому цей процес управління стає більш активним, прозорим, прогромінавшим, з розвиненими інформаційно-програмними технологіями і засобами швидкого реагування на запити. Крім того, існуюча рефор-

ма місцевого самоврядування надає ініціативу місцевим громадам більш результативно залучати з різних джерел фінансування на свій розвиток. Таким чином для активно налаштованих громад є можливість суттєво збільшити фінансування своєї громади в соціально-культурній сфері та покращити стан соціально-гуманітарного розвитку певної сільської громади. Провідну роль в цих процесах відіграє керівник та актив небайдужих громадян, що зацікавлені в розвитку своєї сільської території [8].

Висновок

На сьогодні в національній соціально-культурній сфері сформувалися необхідні соціально-економічні передумови для розробки й реалізації стратегії випереджального соціально-культурного розвитку на засадах індивідуальних ініціатив активних громадян сільських територій. На жаль, патерналізм і кадровий «голод» не дають в повній мірі розкритись цьому потенціалу на повну потужність. Крім того, спостерігається нерозвинутість системи соціально-культурного партнерства, соціальної інфраструктури, відзначається депопуляція сільського населення. Це обумовлює впровадження оновлених підходів щодо управління підприємствами соціально-культурної сфери сільських територій України з врахуванням сучасних глобалізованих викликів світової економіки. Інакше процеси деградації та депопуляції сільського населення в Україні будуть посилюватись.

Список використаних джерел

1. Закон України про культуру / Офіційний веб-сайт Міністерства культури України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, №24, ст.168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/136808
2. Бойко В.І. Рівень та ефективність розвитку соціально-культурної сфери сільських територій // рубрика «Економіка» / Науково-виробничий журнал «Бізнес Навігатор» / №3 (32). – 2013. – С.11–15
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
5. Редзюк Є.В. Глобальний інноваційно-інвестиційний розвиток і місце України в цьому процесі //

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Науково-практичний журнал. 11/2017. – К.: Мілениум, 2017. – С.27–35

6. Шморгун, Л. Г. Чи є в Україні інвестиційна політика? / Л. Г. Шморгун. // Економіка України. – 2014. – № 3. – С.42–49

7. Куценко В.І. Соціальний вектор розвитку українського села: стан, проблеми та шляхи їх подолання / В. І. Куценко // Економіка України. – 2014. – № 3. – С. 83–93

8. Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Дослідження діяльності будинків культури по задоволенню потреб громадян / 19 вересня 2013 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lacenter.org.ua/2013-09-10-08-52-50/64-2013-09-10-08-51-24/608-2010-10-05-09-16-49.html>

References

1. The Law of Ukraine on Culture (2011) / The Official Website of the Ministry of Culture of Ukraine / Vedomosti Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), No. 24, Article 168 [Electronic resource]. – Access mode: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/136808
2. Boyko V.I. The level and efficiency of the development of the socio-cultural sphere of rural areas // rubric «Economy» / Naukovo-virobnik magazine «Biznes Navigator» / №3 (32). – 2013. – p.11–15
3. Official site of the State Statistics Service of Ukraine // [Electronic resource] / Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. The official site of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine // [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
5. Redziuk Y.V. Global innovation and investment development and the place of Ukraine in this process

// Problems in innovation-investment development. Science-practical magazine. 11/2017. – K.: Mileneum, 2017. – P.27–35

6. Shmorgun, L.G. Does Ukraine have an investment policy? / L. G. Shmorgun. // Economy of Ukraine. – 2014. – № 3. – p.42–49

7. Kutsenko V.I. Social vector of development of Ukrainian village: state, problems and ways of their overcoming / V. I. Kutsenko // Economics of Ukraine. – 2014. – № 3. – p. 83–93

8. Azarova T.V., Abramov L.K. Investigation of the activity of cultural houses to meet the needs of citizens / 19 September 2013 / [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.lacenter.org.ua/2013-09-10-08-52-50/64-2013-09-10-08-51-24/608-2010-10-05-09-16-49.html>

Дані про автора

Атаманюк Олександр Олександрович,

аспирант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Міністерство освіти і науки України.
e-mail: ciamp@nakkim.edu.ua

Данные об авторе

Атаманюк Александр Александрович,

аспирант Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, Министерство образования и науки Украины.
e-mail: ciamp@nakkim.edu.ua

Information about the author

Olexander Atamanyuk,

Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts, Ministry of Education and Science of Ukraine.
e-mail: ciamp@nakkim.edu.ua